

Bijlagenboek versie 3
Brunssum Blijvend Benutten
Integraal Accommodatiebeleid versie 2
Gemeente Brunssum
Maart 2019

Inhoudsopgave

1. Beleidsanalyse	1
2. Demografische ontwikkeling	1
2.1 Bevolkingsprognose.....	1
2.2 Leerlingenprognose	1
3. Behoeften	1
3.1 Resultaten gebruikersonderzoek.....	1
3.1.1 Ontwikkeling ledenaantal	1
3.1.2 Gebruik en behoefte.....	1
3.1.3 Tevredenheid accommodaties	1
3.2 Resultaten bijeenkomsten gebruikers.....	1
3.2.1 Bijeenkomst juni 2017	1
3.2.2 Afstemming wijkteams	1
3.2.3 Wijkbijeenkomsten.....	1
4. Aanbod per cluster	1
4.1 Sport en bewegen	1
4.1.1 Buitensport	1
4.1.2 Binnensport	1
4.2 Onderwijs	1
4.2.1 Basisonderwijs	1
4.2.2 Voortgezet onderwijs	1
4.3 Gemeenschapshuizen en ontmoetingscentra	1
4.4 Jeugdvoorzieningen.....	1
4.5 Cultuur	1
5. Aanbod per wijk.....	1
6. Aanbod per cluster	1
7. Checklist beslispunten	1

1. Beleidsanalyse

De gemeente Brunssum wil accommodaties zodanig inzetten dat zij een zo optimaal mogelijke bijdrage leveren aan het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen. Vandaar dat verschillende documenten zijn geanalyseerd om relevante doelen, die van toepassing zijn op het accommodatiebeleid, inzichtelijk te maken. Per document worden hieronder relevante aanknopingspunten opgesomd.

Strategische visie

- In 2025 liggen voorzieningen nog op bereikbare afstand.
- Streven naar een levensvatbaar voorzieningenniveau.
- Qua voorzieningenniveau is kwaliteit belangrijker dan nabijheid.
- Multifunctioneel ruimtegebruik en ICT worden ingezet om de negatieve gevolgen van de concentratie van voorzieningen te beperken.
- Bevorderen maatschappelijke samenhang en samenwerking organisaties.

Structuurvisie

- De Structuurvisie gemeente Brunssum stelt dat voldoende en goed bereikbare voorzieningen van groot belang zijn om de stap te maken van woongemeente naar leefgemeente.
- Op wijk- en buurtniveau wordt gestreefd naar clustering van voorzieningen en dienstverlening om daarmee synergievoordelen te behalen.
- Op gemeentelijk niveau worden locaties geboden en gefaciliteerd ten behoeve van maatschappelijke- en commerciële voorzieningen die voor de hele gemeente van betekenis zijn.

Beleidskader Wmo 2014-2017

- Sturing geven aan het clusteren van functies onder 1 dak of in elkaars nabijheid.
- Bewust zijn van de spreiding van functies en accommodaties. Functies kunnen op wijkniveau nodig zijn, maar hoeven niet allemaal per wijk geaccommodeerd te zijn (breng- en haaldiensten).
- Optimaliseer de kwaliteit van de accommodaties; bijv. de toegang van accommodaties voor nieuwe doelgroepen aanpassen (denk aan mensen met autisme of visuele beperkingen).
- Bevorder een accurate (utiliteits)planning en zorg voor een goed beheer, met name van de multifunctionele accommodaties.
- Investeer niet in nieuwe accommodaties voor de uitvoering van nieuwe taken, maar maak gebruik van het bestaande aanbod.

Sport en beweegnota 2006

- De gemeente draagt zorg voor voldoende binnen- en buitensportaccommodaties en bevordert een optimale inzet en multifunctioneel gebruik van diverse buitensportaccommodaties. Een optimale spreiding, een goede bereikbaarheid en veiligheid zijn belangrijke criteria.
- De kwaliteit van sportbeoefening wordt mede bepaald door de kwaliteit van de sportaccommodaties. De kwaliteit heeft dan ook een hogere prioriteit dan de nabijheid.
- Het aanbod van accommodaties/activiteiten moet zijn afgestemd op de vraag en gespreid over de diverse wijken. Er moet voldoende draagvlak zijn voor het aanbod en er moet sprake zijn van betaalbare prijzen.
- De gemeente wil multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties bevorderen, maar dit mag niet ten koste gaan van gebruik door onderwijs en lokale sportverenigingen.
- De gemeente Brunssum draagt bij aan de realisatie en aan het onderhoud van een accommodatie als de accommodatie kan worden aangemerkt als basisvoorziening.

Nota Openbare Speelvoorzieningen 2008

- Wanneer onze voorraad speelruimte aan de normen voor bereikbaarheid getoetst wordt, blijkt speelruimte over het algemeen gebied dekkend aanwezig te zijn. De speeltuinen liggen verspreid over Brunssum en hebben de wijken als verzorgingsgebied.

Integraal Huisvestingsplan Primair onderwijs 2009-2019

- Het is duidelijk dat de demografische ontwikkeling in Brunssum als leidraad moet worden genomen voor de verdere planning van de onderwijshuisvesting. In geen van de gemeentedelen en bij geen van de scholen is er sprake van groei van het aantal leerlingen en daarmee groei van de ruimtebehoefte op de lange termijn.
- Leegstand kan verminderd worden door de realisatie van Brede Scholen waarbinnen tevens andere voorzieningen zoals peuterspeelzaalwerk en kinderopvang ondergebracht kunnen worden.

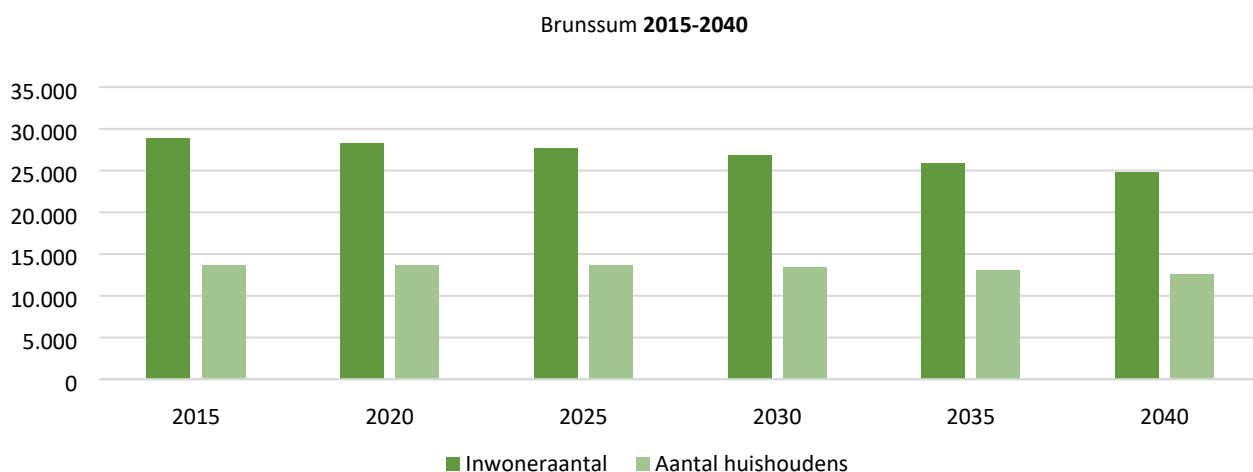
2. Demografische ontwikkeling

De bevolkingsprognose, leerlingenprognoses en de ontwikkeling van verenigingen hebben een directe relatie met de vraag naar voorzieningen en accommodaties. Voor een doorkijk naar de toekomst wordt in dit hoofdstuk ingezoomd op de demografische ontwikkelingen in de gemeente Brunssum.

2.1 Bevolkingsprognose

De bevolkingsomvang neemt de komende jaren af in de gemeente Brunssum. Brunssum heeft in 2015 28.821 inwoners. In 2020 is het inwoneraantal naar verwachting gedaald naar 28.252 (-1%)¹. In 2025 telt de gemeente Brunssum nog ongeveer 27.619 inwoners, een verwachte daling van 7% ten opzichte van het huidige inwoneraantal. Ook in de verdere toekomst zet de bevolkingskrimp door. Tussen 2030 en 2040 daalt het aantal inwoners in de gemeente Brunssum naar verwachting met 8%. Figuur 2.1 geeft de totale ontwikkeling van het inwonersaantal weer.

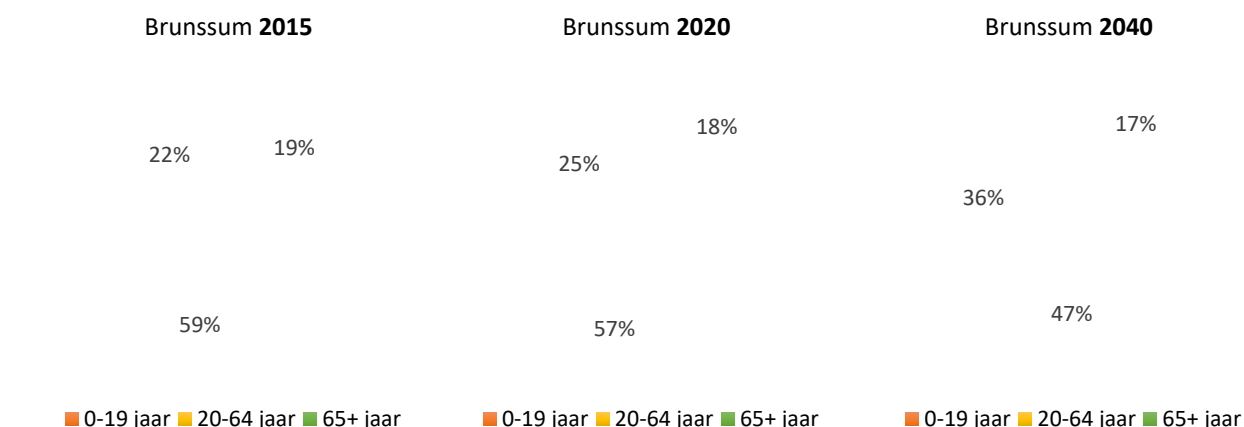
Daarnaast daalt het aantal huishoudens ook. Dit daalt van 13.684 in 2015 naar 13.611 in 2025. Deze daling zet zich ook in de toekomst verder door. Tussen 2030 en 2040 daalt het aantal huishoudens in de gemeente met 6%. In figuur 2.1 is de ontwikkeling van het aantal huishoudens weergegeven.

Figuur 2.1 Ontwikkeling inwoneraantal en aantal huishoudens gemeente Brunssum 2015-2040

Ook de bevolkingssamenstelling verandert de komende jaren in Brunssum. Er vindt een sterke vergrijzing plaats. In 2015 is 22% van de bevolking 65 jaar of ouder. In 2025 is dit percentage gestegen tot 28% en in 2040 tot 36%. Het aandeel inwoners van 19 jaar of jonger blijft de komende jaren ongeveer gelijk (17%). In figuur 2.2 wordt de ontwikkeling van de bevolkingssamenstelling weergegeven.

¹ 1 Cijfers in deze paragraaf komen van CBS Statline en Etal (Progneff 2014)

Figuur 2.2: Bevolkingssamenstelling gemeente Brunssum 2015, 2020 en 2040

De demografische ontwikkelingen verschillen sterk per wijk in de gemeente. De gemeente Brunssum bestaat uit de wijken: Centrum, Noord, Oost, Zuid en West.

Tabel 2.1 Bevolgingskrimp per wijk in de gemeente Brunssum

	2015	2030	Vershil
Centrum	7.410	6.855	-7%
Noord	6.970	6.300	-10%
Oost	4.470	4.085	-9%
Zuid	2.975	2.885	-3%
West	7.000	6.680	-5%
Totaal	28.825	28.250	-7%

Centrum

In Brunssum Centrum (7.410 inwoners) neemt het aantal inwoners de komende jaren af met 7%. In deze wijk wonen veel ouderen: 29% van de bevolking is 65 jaar of ouder. Tussen 2020 en 2030 stijgt deze groep met 19%.

Tabel 2.2 Ontwikkeling aantal inwoners Brunssum Centrum

	2015	2020	2025	2030	Vershil
0-19 jaar	1215	1090	1020	1005	-17%
20-64 jaar	4.075	3.875	3.600	3.185	-22%
65+ jaar	2.120	2.240	2.425	2.665	+26%
Totaal	7.410	7.205	7.045	6.855	-7%

De komende jaren daalt het aantal huishoudens in Brunssum Centrum licht met 3%. Vanaf 2020 wordt de daling ingezet. Het aantal huishouden daalt van 3.750 in 2015 naar 3.655 in 2030.

Noord

In Brunssum Noord (6.970 inwoners) wordt de grootste krimp verwacht, mede veroorzaakt door een sterke ontgroening. Het aantal inwoners van 19 jaar en jonger neemt namelijk af met 9%. Ook in Brunssum Noord wonen veel ouderen (24% is 65 jaar of ouder). De komende jaren zet de vergrijzing ook in Brunssum Noord voort, maar minder dan in de andere wijken in de gemeente (stijging van 15%).

Tabel 2.3 Ontwikkeling aantal inwoners Brunssum Noord

	2015	2020	2025	2030	Vershil
0-19 jaar	1210	1180	1.130	1.105	-9%
20-64 jaar	4.110	3.825	3.565	3.300	-20%
65+ jaar	1.650	1.800	1.890	1.895	+15%
Totaal	6.970	6.805	6.585	6.300	-10%

Het aantal huishoudens daalt in Brunssum Noord het sterkst met 9%. De verwachting is dat het aantal huishoudens daalt van 3.656 in 2015 naar 3.240 in 2030.

Oost

De komende jaren maakt de wijk Brunssum Oost (4.470 inwoners) een vergelijkbare bevolkingsontwikkeling door als de hele gemeente Brunssum. Tussen 2020 en 2030 daalt het aantal inwoners van 19 jaar en jonger met 3%.

Tabel 2.4 Ontwikkeling aantal inwoners Brunssum Oost

	2015	2020	2025	2030	Vershil
0-19 jaar	870	845	840	820	-6%
20-64 jaar	2.720	2.565	2.340	2.145	-21%
65+ jaar	880	940	1.035	1.120	+27%
Totaal	4.470	4.350	4.215	4.085	-9%

Het aantal huishoudens daarentegen daalt de komende jaren licht in Brunssum Oost. In 2030 is het aantal huishoudens naar verwachting gedaald met 4% (van 1.990 naar 1.920 huishoudens).

Zuid

In Brunssum Zuid (2.975 inwoners) vindt een bevolkingskrimp plaats. In 2020 is het aantal inwoners met 3% gedaald van 2.975 naar 2.855. Op dit moment wonen in Brunssum Zuid relatief gezien weinig ouderen van 65 jaar en ouder (15%). De komende jaren stijgt deze leeftijdsgroep met 43%.

Tabel 2.5 Ontwikkeling aantal inwoners Brunssum Zuid

	2015	2020	2025	2030	Vershil
0-19 jaar	605	545	505	505	-17%
20-64 jaar	1.910	1.920	1.870	1.720	-10%
65+ jaar	460	485	560	660	+43%
Totaal	2.975	2.950	2.935	2.885	-3%

Het aantal huishoudens in Brunssum Zuid stijgt de komende jaren licht van 1.295 in 2015 naar 1.400 in 2030. Dit komt door de sterke vergrijzing.

West

In Brunssum West (7.000 inwoners) krimpt de bevolking met 5%. Vanaf 2020 wordt hier een sterke ontgroening verwacht. Op dit moment is 18% van de inwoners in deze wijk 65 jaar of ouder. De komende jaren zien we in Brunssum West de meeste vergrijzing. Het aantal inwoners ouder dan 65 jaar stijgt met 67%.

Tabel 2.6 Ontwikkeling aantal inwoners Brunssum West

	2015	2020	2025	2030	Verschil
0-19 jaar	1.515	1.460	1.340	1.240	-18%
20-64 jaar	4.225	3.940	3.675	3.375	-20%
65+ jaar	1.260	1.540	1.820	2.065	+64%
Totaal	7.000	6.940	6.835	6.680	-5%

Het aantal huishoudens stijgt in de wijk de komende jaren licht van 3.080 in 2015 naar 3.165 in 2030.

2.2 Leerlingenprognose

De gemeente Brunssum heeft één middelbare school, het Romboutscollege, en tien basisscholen, waarvan één school voor speciaal basisonderwijs:

- OBS Trampoline
- De Caleidoscoop (voormalig Rooms-katholieke Basisschool Fatima)
- Rooms-katholieke Basisschool De Opstap
- Rooms-katholieke Basisschool Titus Brandsma
- Basisschool Meander
- SBO de Boemerang
- Rooms-katholieke Basisschool Langeberg
- Basisschool De Vlindertuin
- Gereformeerde Basisschool Benjamin
- Rooms-katholieke Basisschool St. Franciscus

Brunssum telt op dit moment in 2017 2.187 basisschoolleerlingen². Tot 2027 wordt een daling verwacht van 13%. Op het Romboutscollege zien we de komende jaren een sterkere daling van het aantal scholieren. Het leerlingenaantal loopt hier terug van 592 in 2017 naar 90 in 2021. De ontwikkeling van het leerlingenaantal is in tabel 3.6 per school weergegeven. Het Romboutscollege is als enige middelbare school apart vermeld. Leerlingen van deze school komen ook uit dorpen buiten de gemeente Brunssum.

Tabel 2.7 Ontwikkeling aantal leerlingen gemeente Brunssum

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Verschil
OBS De Trampoline	193	189	186	185	179	170	161	160	-17%
De Caleidoscoop	278	279	285	286	282	268	253	250	-10%
De Opstap	237	240	244	250	247	233	219	217	-8%
Titus Brandsma	232	221	211	207	197	186	172	172	-26%
Meander	248	236	232	233	234	234	226	216	-13%
SBO De Boemerang	106	101	99	98	96	93	91	90	-15%
Langeberg	256	257	260	259	257	257	251	254	-1%
De Vlindertuin	327	333	330	315	310	302	290	280	-14%
Benjamin	140	143	142	139	137	133	128	126	-10%
St. Franciscus	170	166	163	154	151	148	141	136	-20%
Totaal	2187	2165	2152	2126	2090	2024	1932	1901	-13%
Romboutscollege	592	120	76	90	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

In lijn met de demografische ontwikkelingen, zien we ook de ontwikkeling van het aantal leerlingen sterk per wijk verschillen.

² Cijfers in deze paragraaf over leerling prognoses en ruimtebehoefte komen van Pronexus (2017)

Centrum

Het totaal aantal leerlingen in het basisonderwijs in Brunssum Centrum lijkt de komende jaren tot aan 2021 stabiel te blijven. Daarna wordt een daling verwacht. Per school verschillen de ontwikkelingen echter sterk. Bij de basisscholen De Caleidoscoop en De Opstap wordt tot aan 2020 een lichte stijging verwacht. Daarna daalt het aantal leerlingen tot aan 2027 met respectievelijk 10% en 8%. Het aantal leerlingen op OBS de Trampoline daalt tot aan 2027 met 17%.

Tabel 2.8 Ontwikkeling aantal leerlingen Brunssum Centrum

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Vershil
OBS De Trampoline	193	189	186	185	179	170	161	160	-17%
De Caleidoscoop	278	279	285	286	282	268	253	250	-10%
De Opstap	237	240	244	250	247	233	219	217	-8%
Totaal	708	708	715	721	708	671	633	627	-11%
Romboutscollege	592	120	76	90	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.

Noord

In Brunssum Noord is de verwachte daling van het leerlingenaantal het sterkst. Het aantal leerlingen van de Rooms Katholieke Basisschool Titus Brandsma, de enige basisschool in Brunssum Noord, is in 2027 gedaald met maar liefst 26%.

Tabel 2.9 Ontwikkeling aantal leerlingen Brunssum Noord

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Vershil
Titus Brandsma	232	221	211	207	197	186	172	172	-26%

Oost

Het leerlingaantal in Brunssum Oost neemt de komende jaren af conform de totale afname van het leerlingenaantal in de gemeente Brunssum. Het leerlingenaantal van basisschool Meander daalt tot en met 2027 met 13% en SBO De Boemerang met 15%. De daling van SBO De Boemerang hangt samen met wettelijke aanpassingen om het aantal leerlingen op speciaal onderwijs te verminderen.

Tabel 2.10 Ontwikkeling aantal leerlingen Brunssum Oost

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Vershil
Meander	248	236	232	233	234	234	226	216	-13%
SBO De Boemerang	106	101	99	98	96	93	91	90	-15%
Totaal	354	337	331	331	330	327	317	306	-14%

Zuid

In Brunssum Zuid blijft naar verwachting het aantal leerlingen de komende jaren vrijwel gelijk. Er wordt een daling van 1% verwacht. Brunssum Zuid is de enige wijk, die een redelijk stabiele ontwikkeling van het leerlingenaantal laat zien, terwijl ook hier sprake is van ontgroening.

Tabel 2.11 Ontwikkeling aantal leerlingen Brunssum Zuid

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Vershil
Langeberg	256	257	260	259	257	257	251	254	-1%

West

In Brunssum West daalt het aantal leerlingen de komende jaren met 15%. De daling per school verschilt. Het leerlingenaantal op Rooms Katholieke Basisschool St. Franciscus neemt volgens de prognose het sterkst af met 20%. Bij de basisscholen De Vlindertuin en Gereformeerde Basisschool blijft het leerlingenaantal de eerste jaren stabiel, maar nemen deze later af met respectievelijk 14% en 10%.

Tabel 2.12 Ontwikkeling aantal leerlingen Brunssum West

Leerlingaantal	2017	2018	2019	2020	2021	2023	2025	2027	Vershil
De Vlindertuin	327	333	330	315	310	302	290	280	-14%
Benjamin	140	143	142	139	137	133	128	126	-10%
St. Franciscus	170	166	163	154	151	148	141	136	-20%
Totaal	637	642	635	608	598	583	559	542	-15%

Vanaf 2018 is de opheffingsnorm voor het Basisonderwijs voor gemeente Brunssum 152 leerlingen (Art. 77 WPO). Als een school onder de opheffingsnorm komt (en blijft), ontvangen zij nog drie jaar bekostiging. Het is daardoor van belang dat dit aantal niet wordt bereikt of dat het bestuur beslissingen neemt ten aanzien van deze school.

3. Behoeften

De (toekomstige) behoeften van de gebruikers en inwoners spelen een belangrijke rol in de totstandkoming van het accommodatiebeleid. Vandaar dat gebruikers van accommodaties is gevraagd een digitale vragenlijst in te vullen. Daarnaast is een aantal bijeenkomsten georganiseerd waarvoor gebruikers van accommodaties zijn uitgenodigd. De resultaten komen in dit hoofdstuk aan bod.

3.1 Resultaten gebruikersonderzoek

Door middel van een digitale vragenlijst is inzicht verkregen in de vraag, behoeften en tevredenheid van de verenigingen en organisaties. De vragenlijst is ingevuld door 68 verenigingen en organisaties die gebruik maken van accommodaties en voorzieningen in de gemeente Brunssum.

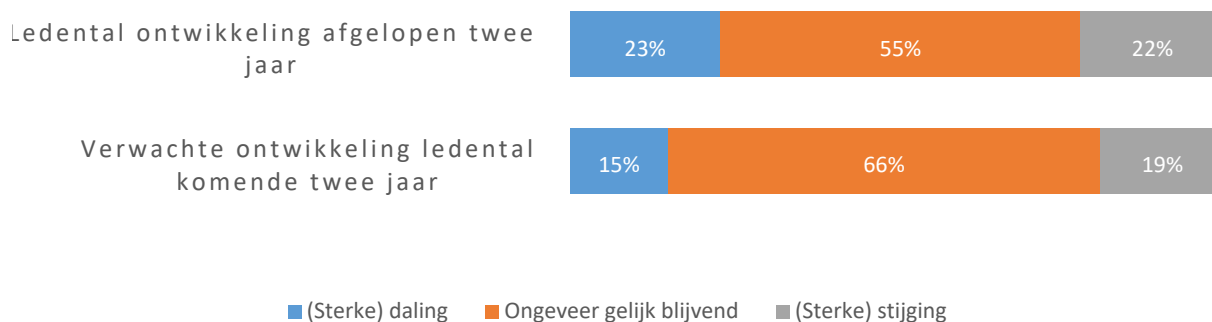
3.1.1 Ontwikkeling ledenaantal

Verenigingen in Brunssum is gevraagd naar hun ledenopbouw. De leeftijdscategorie die het best vertegenwoordigd is bij verenigingen zijn mensen van 18-44 jaar (28%).

Tabel 3.1 Ledenopbouw bij verenigingen in de gemeente Brunssum

Ledenopbouw	%
0 – 17 jaar	26%
18 – 44 jaar	28%
45 – 64 jaar	21%
65+	25%

De afgelopen twee jaar is het ledenaantal bij de meeste verenigingen (55%) gelijk gebleven. Daarnaast kende 22% van de verenigingen een stijging en 23% van de verenigingen een daling in de afgelopen twee jaar. De meeste verenigingen verwachten dat hun ledenaantal de komende twee jaar ongeveer gelijk blijft (66%). 19% van de verenigingen verwacht een stijging van hun ledenaantal en 15% van de verenigingen verwacht de komende twee jaar een daling van hun ledenaantal. De resultaten worden weergegeven in figuur 3.1.

Figuur 3.1 Ledentalontwikkeling

3.1.2 Gebruik en behoefte

Gemiddeld huren de verenigingen, die hebben deelgenomen aan de vragenlijst, 15 uur per week een accommodatie. De meeste verenigingen (70%) verwachten dat het gebruik van de accommodatie gelijk blijft. 11% van de verenigingen geeft aan een stijging te verwachten en 2% van de verenigingen verwacht een daling van het gebruik. 17% van de verenigingen geeft aan het antwoord niet te weten.

60% van de verenigingen acht de kans (zeer) groot dat zij over vijf jaar nog gebruik maken van dezelfde accommodatie. 38% van de verenigingen geeft aan waarschijnlijk nog gebruik te maken van dezelfde accommodatie en 2% acht de kans (zeer) klein. 19% van de verenigingen is momenteel op zoek naar een andere accommodatie. Voornamelijk vanwege de huurprijs, de kwaliteit van de accommodatie of de onzekerheid over toekomstig gebruik.

3.1.3 Tevredenheid accommodaties

De verenigingen is gevraagd naar de tevredenheid over de accommodaties. Afzonderlijk hebben zij kunnen aangeven in welke mate zij tevreden zijn over de bereikbaarheid, beschikbaarheid, parkeermogelijkheden, sanitaire voorzieningen, toegankelijkheid en prijs/kwaliteit verhouding. Gemiddeld beoordelen de verenigingen de accommodatie met een 7,4.

Gebruikers zijn over het algemeen tevreden over de bereikbaarheid, beschikbaarheid en parkeergelegenheden. Minder tevreden zijn de gebruikers over de toegankelijkheid, kwaliteit en staat van het onderhoud en de prijs/kwaliteit verhouding. De resultaten worden in onderstaande tabellen weergegeven.

Bereikbaarheid	%
Zeervrededen	34%
Tevreden	49%
Neutraal	9%
Ontevreden	6%
Zeervrededen	0%
Geen mening	2%

Beschikbaarheid	%
Zeervrededen	36%
Tevreden	47%
Neutraal	6%
Ontevreden	6%
Zeervrededen	0%
Geen mening	6%

Parkeermogelijkheden	%
Zeervrededen	15%
Tevreden	58%
Neutraal	11%
Ontevreden	9%
Zeervrededen	2%
Geen mening	4%

Kwaliteit en staat onderhoud	%
Zeervrededen	17%
Tevreden	37%
Neutraal	28%
Ontevreden	11%
Zeervrededen	2%
Geen mening	4%

Toegankelijkheid	%
Zeervrededen	13%
Tevreden	53%
Neutraal	13%
Ontevreden	9%
Zeervrededen	4%
Geen mening	8%

Beschikbare ruimte	%
Zeervrededen	28%
Tevreden	40%
Neutraal	26%
Ontevreden	4%
Zeervrededen	0%
Geen mening	2%

Schoonmaak	%
Zeervrededen	23%
Tevreden	43%
Neutraal	15%
Ontevreden	2%
Zeervrededen	6%
Geen mening	11%

Prijs kwaliteit verhouding	%
Zeervrededen	17%
Tevreden	19%
Neutraal	36%
Ontevreden	19%
Zeervrededen	4%
Geen mening	6%

3.2 Resultaten bijeenkomsten gebruikers

Gedurende het proces rondom de totstandkoming van het integrale accommodatiebeleid zijn inwoners uitvoerig betrokken. We hebben hiervoor meerdere bijeenkomsten georganiseerd:

1. Brede startbijeenkomst
2. Afstemming wijkteams
3. Twee wijkbijeenkomsten

3.2.1 Bijeenkomst juni 2017

Ruim 75 gebruikers uit verschillende wijken en clusters hebben de bijeenkomst in juni bezocht. Tijdens deze bijeenkomst zijn zij geïnformeerd over de aanleiding van het accommodatiebeleid en het proces. Ook zijn zij meegenomen in ontwikkelingen in de samenleving die impact hebben op inwoners, verenigingen en daarmee ook op het accommodatiebeleid.

In subgroepen waarbij wijken en clusters waren gecombineerd gingen zij aan de slag. Eerst aan de hand van de evaluatiemethode 'glad-sad-mad' waarbij ze konden aangeven waarover ze blij, verdrietig of boos waren op het gebied van accommodaties. Hiermee is de huidige situatie geëvalueerd.

Geconcludeerd kan worden dat gebruikers over het algemeen blij zijn met:

- De bereikbaarheid en ligging van de accommodaties
- De toegankelijkheid voor mensen met een beperking
- De flexibiliteit
- De samenwerking tussen de accommodaties

Verdrietig of boos waren gebruikers over het algemeen over:

- De kwaliteit en afstemming van het onderhoud
- De beschikbaarheid van de accommodaties
- De onnodige leegstand van accommodaties
- De onzekerheid over de toekomst en het gebrek aan een centraal plan

Daarna hebben de groepen gewerkt aan hun toekomstbeeld waarbij ze de ambities en speerpunten voor de toekomst konden weergeven. Enkele elementen uit dit toekomstbeeld waren:

- Meer grotere verenigingen en samenwerking
- Meer vrijheid om accommodaties te beheren
- Meer accommodaties voor verschillende verenigingen
- Kwalitatief hoogstaande accommodaties
- Leegstand gebruiken en beperken
- Accommodaties afstemmen op mobiliteit gebruikers
- Meer duurzaamheidsmaatregelen realiseren
- Perfecte samenwerking wijk, verenigingen & gemeente
- Iedere wijk minstens één eigen accommodatie (ontmoetingscentrum) voor verschillende activiteiten

3.2.2 Afstemming wijkteams

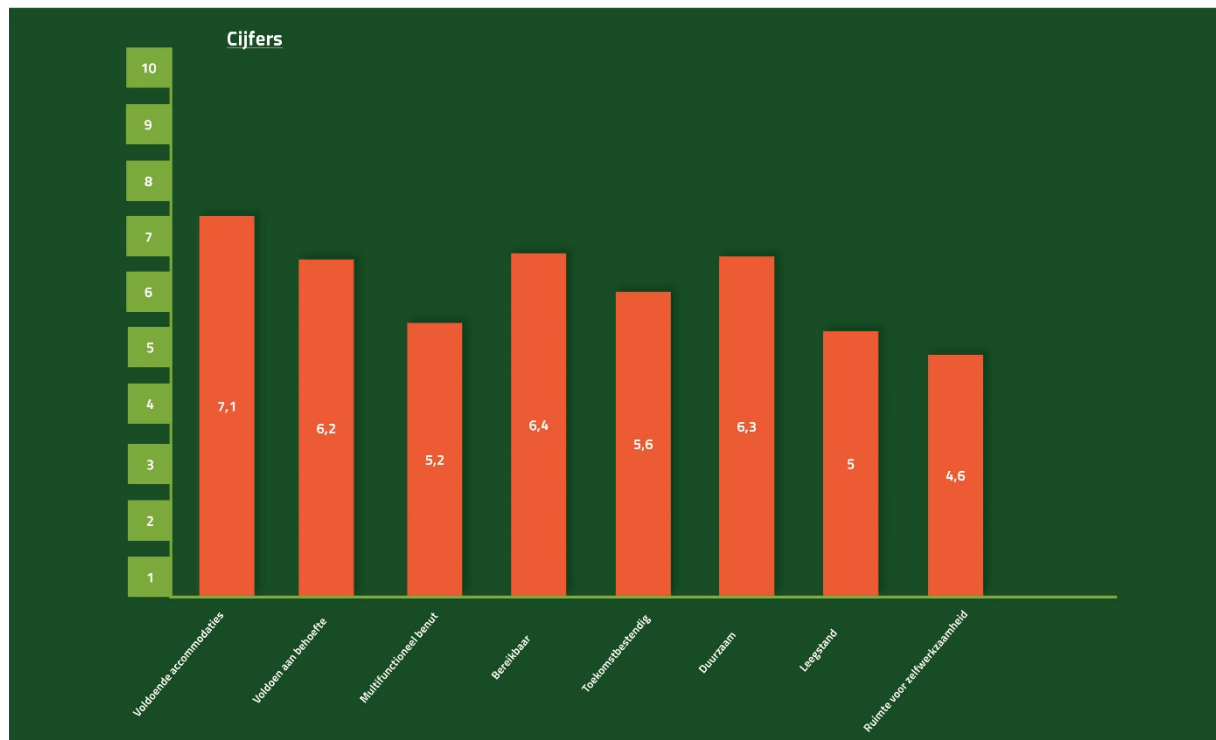
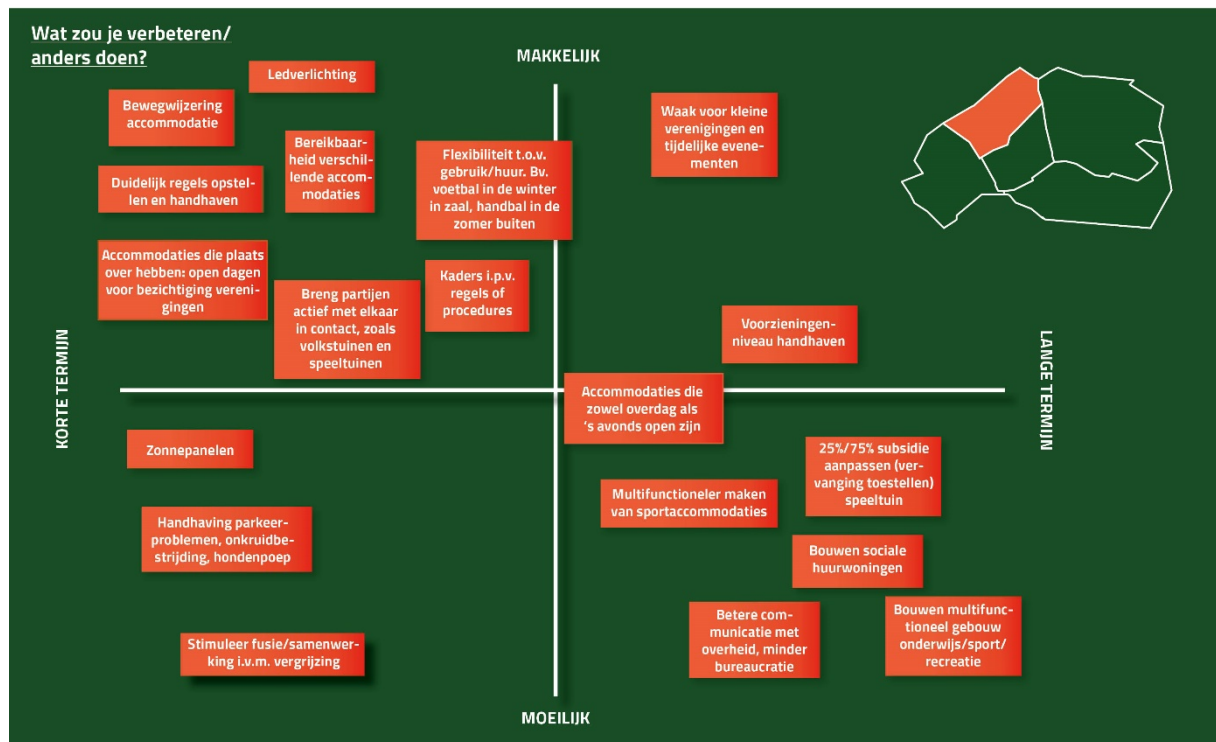
Medio juli heeft afstemming plaatsgevonden met alle wijkteams in onze gemeente. Ze zijn geïnformeerd over het doel en het proces en er zijn inhoudelijk een aantal aspecten en ontwikkelingen besproken. De wijkteams hebben ook een belangrijke rol vervuld in de communicatie over de wijkbijeenkomst van september.

3.2.3 Wijkbijeenkomsten

Er hebben twee wijkbijeenkomsten plaatsgevonden in september 2017. Vanuit de visie en uitgangspunten hebben de aanwezigen per wijk nagedacht over de volgende zaken:

1. Hoe scoren de wijken ten opzichte van de uitgangspunten van het nieuwe beleid?
2. Welke concrete ideeën zijn er voor verbetering?

Per wijk wordt de opbrengst van de bijeenkomst weergegeven. Vanuit de wijk Oost is niemand aangesloten tijdens de wijkbijeenkomsten en zijn er dus geen resultaten.

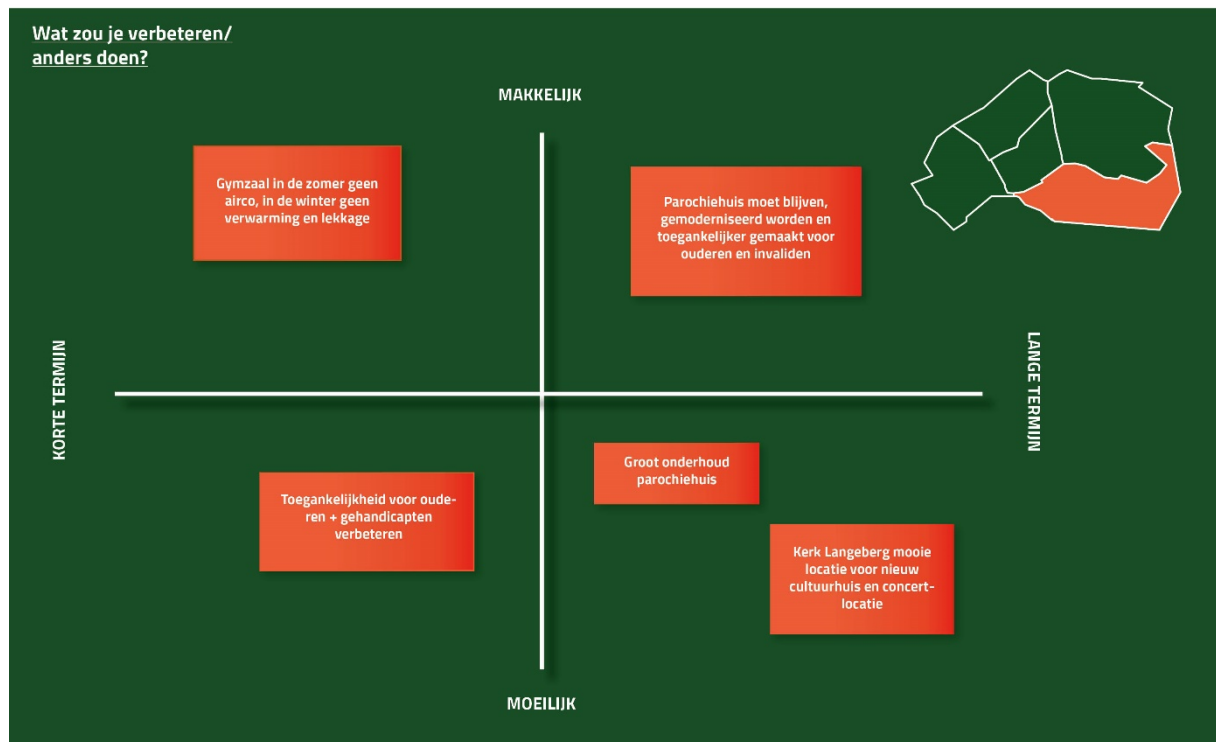

Brunssum Zuid

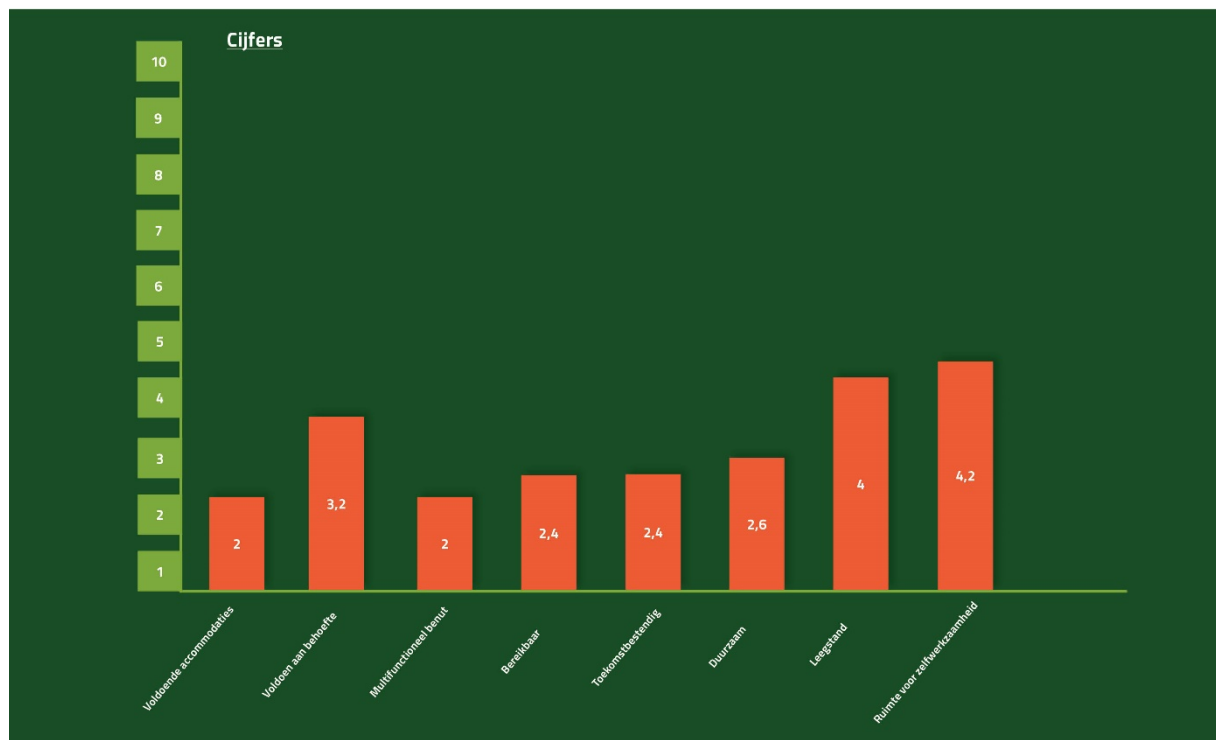

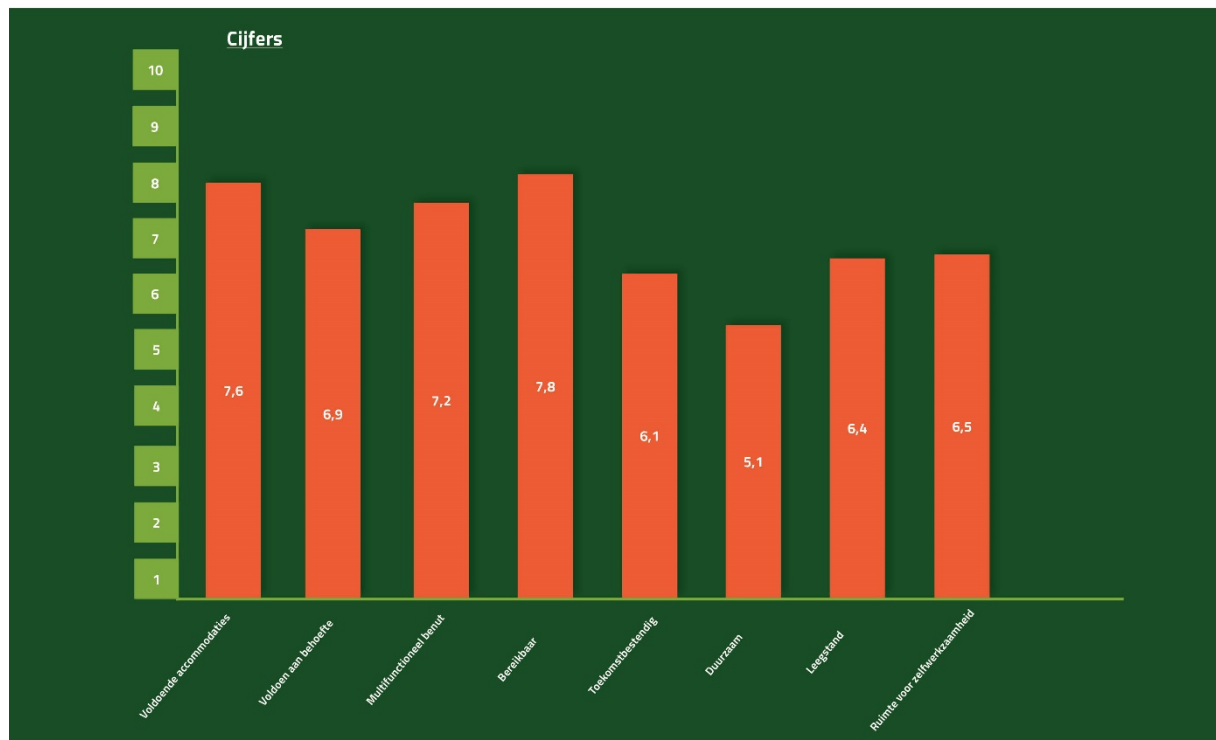
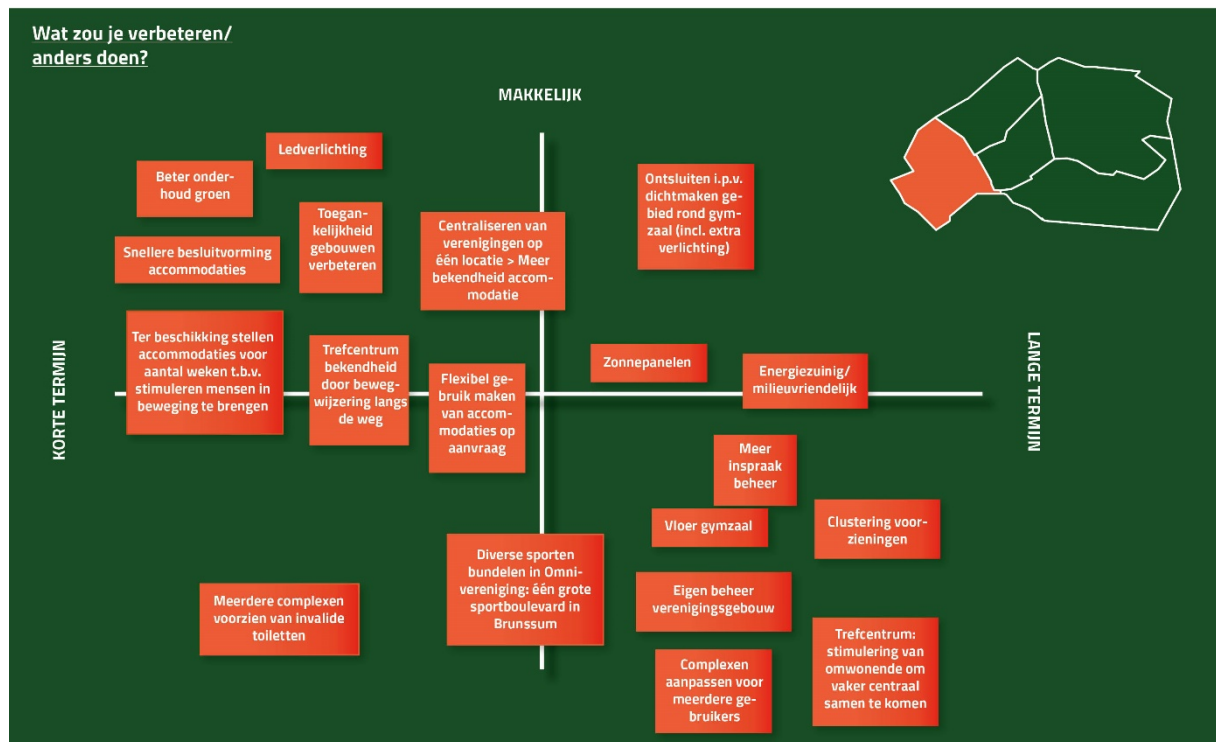
WIJKBIJEENKOMST BRUNSSUM ZUID

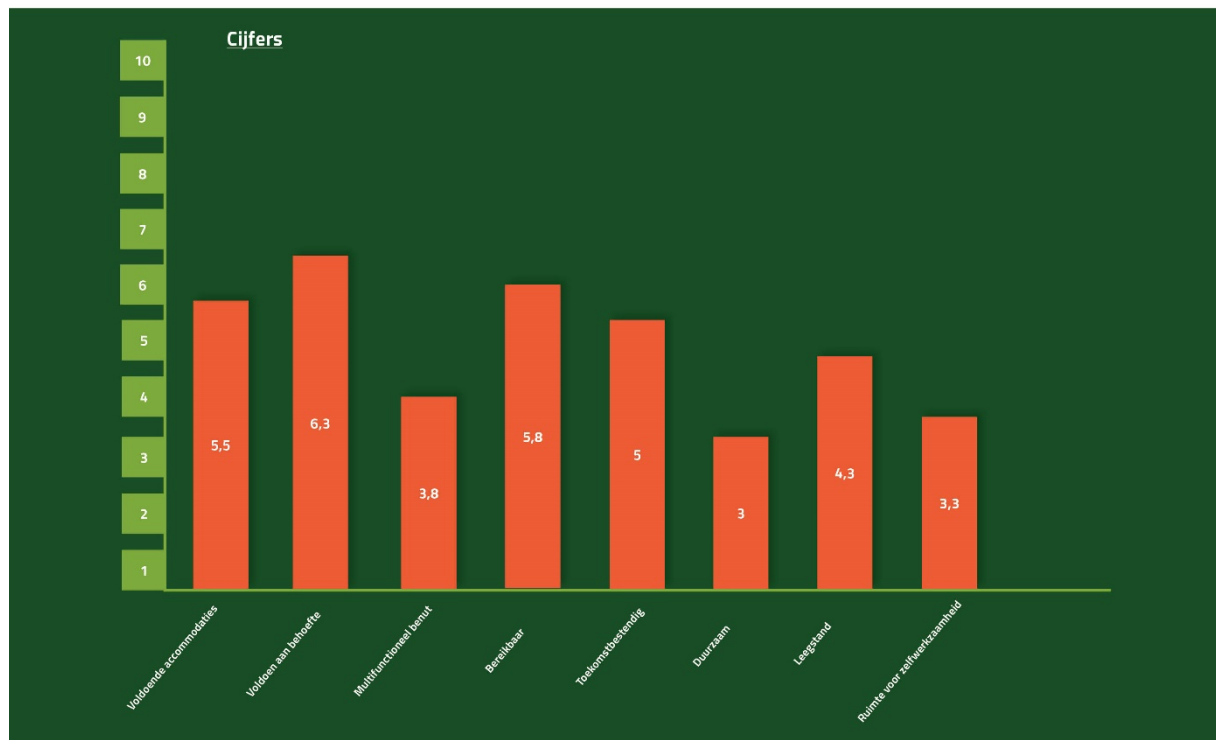
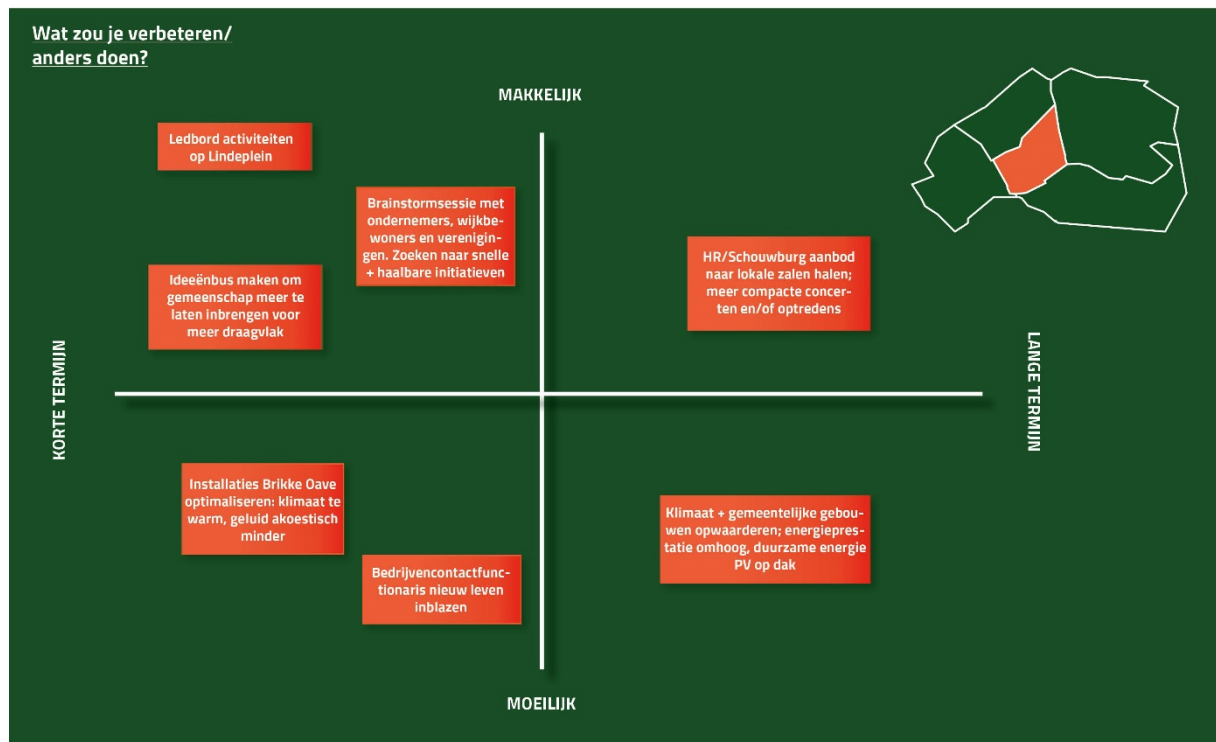
Wat zou je verbeteren/
anders doen?

WIJKBIJEENKOMST BRUNSSUM ZUID

4. Aanbod per cluster

Om te komen tot een integraal accommodatiebeleid is het van belang inzicht te hebben in het huidige maatschappelijk vastgoedbestand. Om het aanbod van de accommodaties inzichtelijk te maken, worden de volgende clusters gehanteerd:

1. Sport en bewegen (binnensport en buitensport)
2. Onderwijs (scholen, kinderopvang en peuterspeelzaalwerk)
3. Gemeenschapshuizen (incl. wijkcentra/buurthuizen/ontmoetingscentra)
4. Jeugdvoorzieningen (scouting, jeugdhonken, speeltuinen)
5. Cultuur (Brikke Oave, bibliotheek, muziekschool etc.)

4.1 Sport en bewegen

Brunssum heeft diverse binnen- en buitensportaccommodaties, sommigen ter ondersteuning van een enkele sport, sommigen voor meerdere sporten. Binnensport- en buitensportaccommodaties worden in deze paragraaf apart beschreven.

4.1.1 Buitensport

Het buitensportaanbod bestaat uit vier voetbalaccommodaties en drie tennisparken. Daarnaast is er in Brunssum een handboogvereniging, een golfcomplex, een manege en enkele jeu de boules banen. In tabel 4.1 wordt meer informatie weergegeven over de eigendomsverhouding en de kwalificatie van de staat van de accommodatie.

Tabel 4.1 Overzicht accommodaties buitensport

Accommodatie	Eigendom	Kwalificatie ³
Tennispark LTC Brunssum	Gemeente	A
Tennispark Ativu	Erfpacht	/
Sportcomplex Peerdendries • Handboog • Tennispark MED • Voetbalcomplex SV Brunssum	Gemeente	A
Voetbalcomplex Houserveld	Gemeente	A
Voetbalcomplex In de Struiken	Gemeente	A
Voetbalcomplex Klingelsberg	Gemeente	A

Tennis

In de gemeente Brunssum zijn drie tennisverenigingen actief: LTC Brunssum, Ativu en MED. LTC Brunssum huurt haar tennispark van de gemeente. Ativu heeft een eigen tennispark en heeft de grond in erfpacht van de gemeente. MED is gehuisvest op Sportcomplex Peerdendries op gemeentegrond **en heeft deze ook in erfpacht**. MED is geen lid van de officiële bond, de KNLTB.

³ (Gemeentelijke) accommodaties zijn als volgt gekwalificeerd:

A-kwaliteit	Pand voldoet aan hoge eisen van inrichting en bouwkundig niveau; hoge eisen van onderhoud
B-kwaliteit	Pand voldoet aan redelijk eisen van inrichting en bouwkundig niveau; redelijke eisen van onderhoud
C-kwaliteit	Pand door middel van aangepast onderhoud in standhouden; matig onderhoud
D-kwaliteit	Pand met bestemming sloop; alleen klachtenonderhoud
E-kwaliteit	Pand met bestemming verkoop; huidige kwaliteit gekoppeld aan A,B,C of D niveau

De gemeente Brunssum beschikt in totaal over 16 tennisbanen, waarvan er 14 verlicht zijn. In tabel 4.2 is de huidige capaciteit van de drie tennisverenigingen weergegeven.

Tabel 4.2 Huidige capaciteit tennisverenigingen Brunssum

Vereniging	Aantal banen	Waarvan verlicht	Baansoort	Eigendom	Gemiddeld aantal leden
LTC Brunssum	7	7	Red Court	Gemeente	250
Ativu	7	5	Gravel	Erfpacht	308
MED	2	2	Gravel	Gemeente	80

Landelijk en in de provincie Limburg is er per 10.000 inwoners 1,5 tennisbaan aanwezig⁴. Met het huidige aantal aanwezige banen komt de gemeente Brunssum uit op 1,6 tennisbanen per 10.000 inwoners. Dit is dus ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde.

De planningsnorm voor tennis wordt uitgedrukt in spelers per baan. De norm, zoals deze is vastgesteld door NOC*NSF, bedraagt 50 tot 70 spelers per baan. Deze norm geldt zowel voor gravel als voor niet-gravelbanen. Op banen waar verlichting aanwezig is, kan de planningsnorm tot 90 spelers per baan worden opgevoerd. Worden deze normen toegepast op de parken van de drie verenigingen dan wordt geconstateerd dat er voor alle drie de verenigingen sprake is van een accommodatieoverschot. In totaal is er een overschot van acht tennisbanen. Tabel 4.3 geeft inzicht in de minimale behoefte op basis van de NOC*NSF-norm.

Tabel 4.3 Behoeftebepaling tennisverenigingen Brunssum

Vereniging	Aantal banen verlicht	Aantal banen zonder licht	Aantal leden o.b.v. norm	Werkelijk aantal leden	Werkelijk aantal banen
LTC Brunssum	7	0	630	250	3
Ativu	5	2	590	308	4
MED	2	0	180	80	1

De KNLTB hanteert een norm die uitgaat van het inwoneraantal van een gemeente (één baan per 2500 inwoners). Als deze norm wordt gehanteerd zouden er op dit moment met 12 banen ruim voldoende tennisaccommodaties aanwezig zijn in de gemeente Brunssum. Als rekening wordt gehouden met de voorziene bevolkingskrimp naar 24.780 inwoners in 2040 is op basis van de huidige KNLTB-norm, een toekomstig aantal van tien banen voldoende.

Voetbal

In de gemeente Brunssum zijn vier voetbalverenigingen actief. Deze voetbalverenigingen spelen op een viertal parken: Klingelsberg, Houserveld, Peerdendries en Langeberg/In de Struiken. Deze complexen liggen verspreid over de gemeente. De laatste jaren is de kwaliteit van de voetbalvoorzieningen verbeterd door investeringen en door de aanleg van diverse kunstgrasvelden.

Klingelsberg telt in totaal twee wedstrijdelden, waarvan één kunstgrasveld. Ook is er een oefenveld aanwezig. In 2007 is er kunstgras aangelegd en daarmee was VV De Leeuw de eerste vereniging met kunstgras in de gemeente Brunssum. Er zijn zes kleedkamers op dit complex en een kantine. VV De Leeuw heeft de accommodatie in gebruik, op huurbasis van de gemeente Brunssum.

Sportpark Houserveld beschikt over één kunstgrasveld en twee grasvelden die fungeren als wedstrijdveld en trainingsveld. In 2009 is het bestaande grasveld vervangen door een kunstgrasveld. De vereniging beschikt over acht kleedlokalen en een kantine.

⁴ Sportuitgaven en beleidsinzet van Limburgse gemeenten 2016

Peerdendries bestaat uit één speelveld en één oefenveld. Verder beschikt het complex over vier kleedlokalen (in de brede maatschappelijke voorziening Bronsheim). Op het complex liggen tevens de tennisvelden van MED en een schietaccommodatie van handboogvereniging Robin Hood.

Langeberg/In de Struiken ligt naast de Brunsummerheide. De accommodatie beschikt over twee wedstrijdelden, waarvan één kunstgrasveld, twee oefenvelden en acht kleedlokalen. Ook is er een kantine aanwezig. In de zomer van 2009 is bij het hoofdveld van gras vervangen door kunstgras. In het najaar van 2009 is er een nieuwe kantine voor SV Langeberg gebouwd. SV Langeberg heeft de accommodatie in gebruik, op huurbasis van de gemeente Brunssum.

In totaal telt Brunssum acht wedstrijdelden waarvan drie kunstgrasvelden. Kunstgrasvelden kunnen ook worden ingezet als trainingsveld. De planningsnorm voor voetbal wordt door NOC*NSF uitgedrukt in het aantal teams per veld. Aangezien er een groot verschil bestaat tussen een seniorenwedstrijd en een pupillenwedstrijd zijn er verschillende planningsnormen. Op dit moment is er in de gemeente Brunssum sprake van een licht overschot aan voetbalvelden (één wedstrijdveld). In tabel 4.4 is de huidige situatie vergeleken met de planningsnormen die worden gehanteerd door NOC*NSF.

Tabel 4.4 Huidige capaciteit en behoeftebepaling voetbalverenigingen Brunssum

Vereniging	Teams	Huidige capaciteit		Behoeftbepaling	
		Wedstrijdelden	Kleedkamers	Wedstrijdelden	Kleedkamers (minimum)
VV De Leeuw	29	2	6	2	4
BSV Limburgia	24	3	8	2	4
SV Brunssum	12	1	4	1	2
SV Langenberg	23	2	8	2	4
	88	8	26	7	14

De provincie Limburg beschikt naar verhouding over veel voetbalaccommodaties. In Limburg delen 10.000 inwoners samen ruim twee voetbalaccommodaties⁵. Landelijk is dit voor hetzelfde aantal inwoners 1,4 accommodatie. Dit verschil blijft bestaan na correctie voor het aantal velden. In Limburg hebben 10.000 inwoners gemiddeld de beschikking over 5,9 voetbalvelden, terwijl dit landelijk 4,3 is. Voor een deel kan dit verschil verklaard worden door het lagere percentage kunstgras in de provincie Limburg (12%) in vergelijking met het landelijk cijfer (19%). Het overige verschil komt mogelijk door relatief veel kleine kernen die ieder een eigen voetbalvereniging hebben waardoor relatief veel kleine en veelal inefficiënte accommodaties aanwezig zijn.

⁵ Sportuitgaven en beleidsinzet van Limburgse gemeenten 2016

4.1.2 Binnensport

De gemeente Brunssum beschikt op dit moment over twee sporthallen, één sportzaal, zes gymzalen en één overdekt zwembad. Sporthal Rumpen, sportzaal Microhal en de gymzaal Planeetstraat en zwembad De Bronsport zijn op zichzelf staande binnensportaccommodaties en worden beoordeeld in tabel 4.5. Andere binnensportaccommodaties zijn onderdeel van een brede school en worden daarom gekwalificeerd in paragraaf 4.2.

Tabel 4.5 Overzicht accommodaties binnensport

Accommodatie	Eigendom	Kwalificatie
Sporthal Rumpen	Gemeente	A
Sportzaal Microhal	Gemeente	B
Gymzaal Planeetstraat	Gemeente	A
Zwembad De Bronspot	Gemeente	A

Sporthallen en gymzalen

Binnensportaccommodaties worden doorgaans onderverdeeld in:

- Sporthallen (met een minimale afmeting van 24x44 m)
- Sportzalen (met een minimale afmeting van 22x28 m)
- Gymzalen (met een minimale afmeting van 12x22 m)

Sporthal Rumpen vervult binnen de gemeente een centrale functie. Zowel voor verenigingsactiviteiten als grotere (sport)evenementen heeft de hal een belangrijke functie voor de Brunssumse gemeenschap. De bezettingsgraad van de sporthal is ongeveer 40%⁶. De hal kan in drie gedeeltes opgesplitst worden en er zijn zes kleedlokalen met douches. Er is (wedstrijd)belijning aanwezig voor zaalvoetbal, handbal, basketbal, volleybal, badminton en tennis. Op de tribune is plaats voor 450 personen. De hoofdgebruikers zijn het Romboutscollege, KNVB, diverse sportverenigingen zoals Badmintonvereniging Brunssum, Judoclub Brunssum, Pal Gwe Taekwondo en verschillende recreatieve gebruikers.

De Microhal is een ruime sportzaal die door de aanwezigheid van een tribune tevens voor sportwedstrijden geschikt is (basketbal, badminton, volleybal en tennis). De bezettingsgraad van de Microhal is goed en geldt met een percentage van 41% als de best bezette binnensportvoorziening in Brunssum. Er zijn twee kleedkamers met douches en de tribune heeft 50 staanplaatsen en 50 zitplaatsen. De zaal wordt gebruikt door de nabij gelegen Titus Brandsmaschool, een aantal sportverenigingen (grootgebruiker is DOC), fysio Stofberg en CMWW.

Daarnaast telt Brunssum één op zichzelf staande gymzaal: gymzaal Planeetstraat. De zaal is 21x12m en er is belijning aanwezig voor basketbal, badminton en volleybal. Er zijn twee kleedkamers met douches. De hoofdgebruikers zijn TTV Brunssum en Trimgroep Treebeek. Deze gymzaal wordt niet gebruikt voor onderwijsdoeleinden. De gymzaal kent een bezettingsgraad van 26%.

Naast de bovengenoemde binnensportaccommodaties beschikken alle Brede Scholen over gymzalen. Brede School Centrum beschikt over twee gymzalen. Brede school Treebeek beschikt over een sporthal.

⁶ De bezettingsgraden van de binnensportaccommodaties zijn gebaseerd op structurele bezetting in de wintermaanden.

Bezetting

De bezetting van de huidige accommodaties is een belangrijke graadmeter voor de mate waarin vraag en aanbod van binnensportaccommodaties op elkaar zijn afgestemd. Dit wordt behandeld op basis van het structurele jaargebruik (winterperiode 2017).

Voor het berekenen van de bezettingsgraden is uitgegaan van een praktische bezettingsgraad. Deze bezettingsgraad wordt berekend op basis van 40 weken per jaar, zeven dagen per week en 14 uur per dag. Soms wordt in een sporthal maar één helft van de hal (één zaaldeel) gebruikt. In de berekening van de bezetting is hiermee rekening gehouden door het aantal verhuurde uren per zaaldeel mee te nemen. De piekmomenten in de avonduren zijn bij de berekening van een praktische bezettingsgraad niet goed zichtbaar. Om die reden is specifiek gekeken naar de bezettingsgraad doordeweeks overdag van 9.00 tot 18.00 uur, de bezettingsgraad doordeweeks in de avonduren van 18.00 tot 23.00 uur en de bezettingsgraad in het weekend (14 uur per dag, totaal 28 uur).

Gymzalen kennen over het algemeen een lagere bezettingsgraad dan sporthallen of sportzalen. Dit komt ook terug in onderstaande bezettingscijfers. Zoals eerder aangegeven heeft sportzaal Microhal de hoogste bezettingsgraad met 41%. De gymzalen van Brede School Centrum hebben de laagste bezettingsgraad. De gymzalen die onderdeel zijn van een Brede School worden in het weekend niet/nauwelijks gebruikt. Een overzicht van de bezettingsgraden wordt weergegeven in tabel 4.6.

Tabel 4.6 Bezettingsgraden binnensportaccommodaties

Accommodatie	Bezetting overall	Bezetting doordeweeks overdag	Bezetting doordeweeks avond	Bezetting weekend
Sportzaal Microhal	41%	50%	68%	13%
Sporthal Rumpen	40%	45%	68%	38%
Gymzaal Brede School Langeberg	36%	58%	38%	5%
Sporthal Brede School Treebeek	31%	28%	56%	18%
Gymzaal BMV Bronsheim	27%	45%	32%	0%
Gymzaal Planeetstraat	26%	3%	60%	32%
Gymzaal 1 Brede School Centrum	23%	38%	32%	0%
Gymzaal 2 Brede School Centrum	18%	38%	10%	0%

De zaaldelen in de gemeente Brunssum worden niet optimaal gebruikt. Dit geldt voor dag, avond en weekend. Op basis van de structurele bezettingscijfers kan daarom geconcludeerd worden dat er sprake is van overcapaciteit.

Draagvlakcijfers

De behoefte aan binnensportaccommodaties kan bepaald worden aan de hand van draagvlakcijfers (NOC*NSF). Hierbij wordt uitgegaan van een maximale variant en een minimale variant per sporthal, sportzaal of gymzaal. De draagvlakcijfers schrijven voor dat een sporthal een draagvlak zou moeten hebben van tussen de 15.000 en 20.000 inwoners. Met andere woorden: per 15.000 of 20.000 inwoners zou een gemeente een sporthal moeten hebben. Een sportzaal zou een draagvlak moeten hebben van tussen de 10.000 en 12.500 inwoners; een gymzaal zou een draagvlak moeten hebben van 3.000 inwoners. Hierbij is het van belang om te realiseren dat een sporthal (met drie gedeeltes) kan fungeren als drie gymzalen en een sportzaal (met twee gedeeltes) als twee gymzalen.

Op basis van de minimum- en de maximumvarianten van de draagvlakmethode kan de behoefte aan binnensportaccommodaties gespecificeerd worden. In de berekening zijn ook de nieuwe binnensportaccommodaties meegenomen. Het overzicht wordt weergegeven in tabel 4.7.

Tabel 4.7 Benodigd aantal binnensportaccommodaties op basis van draagvlakcijfers

	Benodigd		Aanwezige accommodaties	Saldo	
	Min.	Max.		Min.	Max.
Aantal inwoners	28.400	28.400			
Draagvlakcijfers sporthallen	20.000	15.000			
Benodigd aantal sporthallen	1,4	1,9	2	0,6	0,1
Draagvlakcijfers sportzalen	12.500	10.000			
Benodigd aantal sportzalen	2,3	2,8	1	-1,3	-1,8
Draagvlakcijfers gymzalen	3.000	3.000			
Benodigd aantal gymzalen	9,4	9,4	5	-4,4	-4,4

Op basis van de minimumvariant is er afgerond overcapaciteit van één sporthal en een ondercapaciteit van één sportzaal en vier gymzalen. Omgerekend betekent dit dat er een ondercapaciteit is van drie zaaldelen.

Spreiding

Inwoners in de gemeente Brunssum hebben binnen 0,6 kilometer een binnen- of buitensportaccommodatie bereikt. Voor wat betreft de spreiding van de binnensportaccommodaties in relatie tot bereikbaarheid blijkt dat de afstand tot een sporthal in de gemeente Brunssum gemiddeld 1,1 kilometer bedraagt. Gymzalen zijn vaak al binnen één kilometer bereikbaar voor inwoners. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde liggen de sporthallen relatief gezien dichtbij. De gemiddelde afstand tot een sporthal voor een Nederlander is 1,6 kilometer⁷.

Zwembad

Zwembad De Bronspot is in 1970 geopend en in 2000 voor het laatst gerenoveerd⁸. Het zwembad is eigendom van de gemeente Brunssum en de gemeente exploiteert het bad ook. Het verzorgingsgebied voor zwembad De Bronspot wordt geschat tussen de 35.000 en 40.000 mensen. Dit zijn de inwoners van gemeente Brunssum en de inwoners van gemeente Onderbanken.

Het zwembad beschikt over:

- een wedstrijdbad (25x12,5 meter) met een diepte van 1,40 tot 3,50 meter
- een instructiebad (12,5x7 meter) met een diepte van 0,30 tot 1,40 meter
- een horecavoorziening
- was- en kleedruimtes

In het zwembad worden activiteiten aangeboden die zich richten op recreatiezwemmen, leeuwzwemmen, schoolzwemmen en doelgroep zwemmen. Ook wordt het bad aan diverse verenigingen en organisaties verhuurd. De Bronspot kent vanaf 2010 een (lichte) daling in het totale bezoekersaantal. De forse daling tussen 2010 en 2011 is veroorzaakt door een beperking van het schoolzwemmen van twee groepen naar één groep (groep 4). Daarnaast daalt het aantal recreatie- en doelgroep zwemmers. Verhuur (aan verenigingen) is ten opzichte van 2010 licht gestegen. In tabel 4.8 is de ontwikkeling van het bezoekersaantal weergegeven.

⁷ Gemiddelde afstand tot een sporthal, Volksgezondheid & zorg, 2012

⁸ Eindrapportage Vraag en aanbod zwemwater Parkstad 2016

Tabel 4.8 Bezoekersontwikkeling De Bronspot

Soort zwemmen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Recreatie en doelgroep	36.600	40.991	42.295	36.760	38.527	35.649	32.876
Les	25.600	20.000	20.000	22.050	22.050	21.450	21.450
School	25.500	18.320	18.320	17.280	15.880	12.880	14.160
Verhuur	29.000	29.000	29.000	30.380	31.070	31.872	31.872
Totaal	116.700	108.311	109.615	106.470	107.527	101.851	100.358

De daling van het aantal bezoekers is conform de landelijke trend. Landelijk gezien staan de recreatieve bezoekersaantallen en het aantal deelnemers aan doelgroep activiteiten onder druk en in veel gemeenten is om bezuinigingsredenen het schoolzwemmen afgeschaft.

De neerwaartse trend lijkt echter omgebogen daar er in 2017 nog sprake was van 98.519 bezoekers en in 2018 was dit weer 106.736 (stijging bij m.n. recreatie en verhuur).

Het animocijfer is het gemiddelde aantal bezoeken per inwoner van het verzorgingsgebied. Dat cijfer zegt iets over hoe goed een zwembad haar bezoekerspotentie daadwerkelijk in bezoek weet te vertalen. Uitgaande van de gemeente Brunssum als verzorgingsgebied, is in 2016 het totale animocijfer van de Bronspot 3,56. Uitgaande van de gemeente Brunssum en de gemeente Onderbanken als verzorgingsgebied is het totale animocijfer 2,86. Het landelijk gemiddelde ligt voor binnenbaden tussen 4 en 5. Het animocijfer van de Bronsport ligt dus onder het landelijk gemiddelde. In tabel 4.9 zijn de animocijfers van de Bronspot per doelgroep weergegeven.

Tabel 4.9 Animocijfers de Bronspot per doelgroep 2016

Doelgroep	Animocijfer Brunssum	Animocijfer Brunssum en Onderbanken	Landelijk (2014)
Recreatief en doelgroep zwemmen	1,15	0,94	2,1 – 2,5
Les	0,75	0,61	1,1 – 1,3
School	0,55	0,40	0,2 – 0,5
Verhuur	1,11	0,91	0,6 – 0,8
Totaal	3,56	2,86	4,0 – 5,0

Het zwembad is ten opzichte van het landelijk gemiddelde krap voor het aantal inwoners van de gemeente Brunssum⁹. Het aantal inwoners per vierkante meter zwemwater is namelijk 72 en dat is beduidend hoger dan het landelijke cijfer van 56.

4.2 Onderwijs

De gemeente Brunssum beschikt over elf onderwijsaccommodaties. Het betreft tien basisonderwijs schoollocaties, vijf peuterspeelzalen, drie kinderdagverblijven en vijf buitenschoolse opvang. Het eigendom van de meeste gebouwen is gelegen bij de gemeente Brunssum. In tabel 4.10 is een overzicht van de accommodaties weergegeven.

⁹ Eindrapportage Vraag en aanbod zwemwater Parkstad 2016

Tabel 4.10 Overzicht accommodaties cluster onderwijs

Accommodatie	Kwalificatie
Romboutscollege	/
BMV Bronsheim	A
Brede School Langeberg	A
Brede School Treebeek	A
Brede School Centrum	A
Basisschool De Caleidoscoop	/
Basisschool Titus Brandsma	/
Basisschool Benjamin	/
SBO De Boemerang	/

4.2.1 Basisonderwijs

Brede scholen

De gemeente Brunssum kiest sinds 2010 in iedere wijk voor realisatie van het Brede School-concept. Dit zijn accommodaties waarin naast één of meerdere basisscholen ook peuterspeelzalen en kinderopvang worden gehuisvest. Inmiddels telt Brunssum drie brede scholen: Langeberg, Treebeek en Centrum. Daarnaast beschikt Brunssum Oost over brede maatschappelijke voorziening (BMV) Bronsheim. In deze brede maatschappelijke voorziening is sprake van een brede school en van andere maatschappelijke voorzieningen. Beleidsmatig is ervoor gekozen de brede scholen enkel in te zetten voor onderwijsactiviteiten. De brede scholen zijn in goede staat.

Brede school Langeberg

Brede School Langeberg is in 2011 geopend. In februari 2017 zijn de peuterspeelzaal van Kinderopvang Humanitas en een kinderbibliotheek geopend.

Brede school Treebeek

Brede School Treebeek is geopend in 2015. Basisschool De Vlindertuin is hierin gevestigd. De hoofdlocatie is de brede school (met hierin de bovenbouw) en de dislocatie, het voormalige gebouw van de Koningin Beatrixschool, huisvest de onderbouw.

Brede school Centrum

De Brede School Centrum is de laatste van de vier Brede Scholen die de afgelopen jaren in Brunssum is geopend (2016). In de nieuwe Brede School zijn de openbare basisschool De Trampoline en de roomkatholieke basisschool De Opstap gehuisvest.

BMV Bronsheim

BMV Bronsheim is geopend in 2003. In dit gebouw is naast basisschool Meander, een peuterspeelzaal en een kinderdagverblijf gehuisvest. Ook maakt de Stichting Humanitas gebruik van het gebouw. Het complex van voetbalclub SV Brunssum ligt naast de BMV en de vereniging beheert de kantine en gebruikt de kleedruimten. Het beheer van de BMV ligt in handen van de gemeente.

Basisscholen

Naast de Brede Scholen zijn er nog vier basisschoolaccommodaties in Brunssum. Hieronder wordt per accommodatie een aantal relevante ontwikkelingen opgesomd:

- Basisschool Fatima is nu rooms-katholieke basisschool De Caleidoscoop
- Basisschool Titus Brandsma. Met de aanpassing van de school is de dislocatie voor het basisonderwijs overbodig geworden.
- Basisschool Benjamin is de enige gereformeerde basisschool in de gemeente Brunssum.
- SBO De Boemerang: Speciale School voor Basisonderwijs De Boemerang bestaat onder deze naam sinds 18 juli 2003 en is ontstaan uit een samenvoeging van SBO Eggerank uit Brunssum en SBO In et Wieër uit Hoensbroek.

Leegstand

De afgelopen jaren hebben de basisscholen in Brunssum te maken gehad met leegstand. Voor het schooljaar 2017-2018 is een leegstand van 17 groepen. In de prognose van 2015 werd in dit schooljaar een leegstand van 20 groepen verwacht. De leegstand wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de leegstand bij SBO de Boemerang als gevolg van wijzigingen van wet- en regelgeving (invoering passend onderwijs). De totale leegstand bij De Caleidoscoop betreft ruimte voor drie groepen. Vanwege het feit dat twee lokalen in gebruik zijn als peuterspeelzaal blijft een feitelijke leegstand van één groep over. De feitelijke leegstand bij Titus Brandsma is twee groepen, maar één lokaal wordt gebruikt als BSO. Tabel 4.11 geeft inzicht in de verdeling van de totale leegstand van het schooljaar 2017-2018.

Tabel 4.11 Verdeling leegstand basisscholen Brunssum 2017-2018

Basisschool	Leegstand (in groepen)
SBO De Boemerang	9 (passend onderwijs)
Langeberg	2
Meander	2
De Caleidoscoop	1 (3 leeg waarvan 2 in gebruik door de peuterspeelzaal)
Titus Brandsma	1 (2 leeg waarvan 1 in gebruik door buitenschoolse opvang)
St. Franciscus	1
De Vlindertuin	1
Totaal	17

De komende jaren wordt een groei van de leegstand verwacht. De behoefte aan lokalen loopt van 96 lokalen in 2017 terug naar 90 lokalen in 2021. De behoefte aan lokalen blijft op De Caleidoscoop, Meander, Langeberg, Benjamin en St. Franciscus gelijk, maar op de Titus Brandsmaschool, De Vlindertuin en De Boemerang daalt de vraag naar lokalen. Wat opvalt is dat De Opstap in 2020 een lokaal extra nodig lijkt te hebben. Tabel 4.12 geeft inzicht in de ontwikkeling van de vraag naar lokalen.

Tabel 4.12 Behoefte ontwikkeling lokalen basisscholen Brunssum

Behoefte lokalen	2017	2018	2019	2020	2021
OBS De Trampoline	8	8	8	8	7
De Caleidoscoop	12	12	12	12	12
De Opstap	10	10	10	11	10
Titus Brandsma	10	9	9	9	8
Meander	10	10	10	10	10
Langeberg	11	11	11	11	11
De Vlindertuin	14	14	14	13	13
Benjamin	6	6	6	6	6
St. Franciscus	7	7	7	7	7
SBO De Boemerang	8	8	8	7	7
Totaal	96	95	95	94	90

Voormalige basisschool aan Prins Hendriklaan

Basisschool Rumpenerhof wordt al enige tijd niet meer gebruikt voor onderwijsdoeleinden. Er is tijdelijk een alternatieve invulling gegeven aan het schoolgebouw, omdat de voorziene woningbouw op deze locatie niet snel van de grond zal komen. De ruimtes worden gehuurd door verenigingen voor kleinschalige activiteiten. Verhuur ter voorkoming van leegstand is een goede optie, mits financieel verantwoord.

Voormalig Kinderdagverblijf aan de Gasperistraat

Het gebouw van kinderdagverblijf De Tovertuin is op dit moment niet in gebruik.

4.2.2 Voortgezet onderwijs

Het Romboutscollege is de middelbare school in de gemeente Brunssum. De Stichting Voortgezet Onderwijs Limburg (LVO) is juridisch eigenaar van het gebouw.

Het Romboutscollege kent de laatste jaren een teruglopend leerlingenaantal. Daardoor beschikken zij over leegstaande klaslokalen. Deze worden momenteel verhuurd ten behoeve van naschoolse opvang.

Ten gevolge van de terugloop van het aantal leerlingen is het openhouden van de school een probleem geworden. Dit heeft geleid tot besprekingen van het schoolbestuur met ons met als doel handhaving van het gebouw aan de hand van een school met een nieuw onderwijsconcept waarbij de gemeente weer het volledige eigendom van de school terugkrijgt. Met LVO en andere partijen worden (huur)overeenkomsten gesloten voor de ruimtes die zij (blijven) gebruiken. De raad heeft op 9 april 2019 als zodanig besloten.

Openbare bibliotheek

De openbare bibliotheek is gevestigd in het gebouw van het Romboutscollege. Ook het Servicepunt VVV is in de bibliotheek ondergebracht. De Stichting Openbare Bibliotheek Brunssum (SOBB) huurt de ruimte van Stichting LVO.

4.3 Gemeenschapshuizen en ontmoetingscentra

De afgelopen jaren is een ontwikkeling ingezet die voorziet in een gemeenschapsvoorziening in iedere wijk, zo mogelijk in de vorm van een Brede Maatschappelijke Voorziening (BMV). Het samenbrengen van een diversiteit aan maatschappelijke functies leidt tot nieuwe activiteiten met meerwaarde voor de hele wijk. Daar waar de Brede Scholen een deel van deze functie op zich nemen voor onderwijsactiviteiten, vervullen gemeenschapshuizen hierin ook een rol. Tabel 4.13 geeft de gemeenschapshuizen in de gemeente Brunssum weer.

Tabel 4.13 Overzicht accommodaties cluster gemeenschapshuis

Accommodatie	Eigendom van	Kwalificatie
Concordia	Particulier	/
Klaver 4	Gemeente	B
De Burcht	Particulier	/
Trefcentrum Treebeek	Particulier	/

Concordia

Gemeenschapshuis Concordia wordt momenteel gerund door een stichting. De gemeente had het gebouw oorspronkelijk opgekocht in het kader van planologische ontwikkelingen. Eind 2018 is echter besloten om het gebouw weer terug te verkopen aan de Stichting. Deze heeft de accommodatie weer verkocht aan de bestaande exploitant.

Klaver 4

Klaver 4 is onderdeel van een aantal geconcentreerde voorzieningen in Brunssum Noord. Het gebouw wordt nu gerund door een exploitant. Omdat Klaver 4 de enige gemeenschapsvoorziening in Brunssum Noord is, wordt voortbestaan wenselijk geacht. Als gemeenschapshuis is Klaver 4 al jarenlang de thuislocatie voor allerlei verenigingen die samen met Stichting Klaver 4 verschillende activiteiten organiseren. Het gebouw heeft daarvoor de beschikking over een grote zaal.

De Burcht

De Burcht is in particulier eigendom. Het gebouw beschikt over een café, een grote zaal en twee vergaderruimtes. In de vergaderruimtes is plaats voor circa 20 personen. De Burcht biedt onderdak aan diverse verenigingen en activiteiten en voorziet daarmee in de behoefte van gemeenschapsactiviteiten in Brunssum Zuid.

Trefcentrum Treebeek

Ook Trefcentrum Treebeek is in particulier eigendom. Trefcentrum Treebeek heeft een belangrijke functie voor het verenigingsleven in Brunssum West. Daarnaast ligt het plan om in Brunssum West een Brede Maatschappelijke Voorziening te realiseren.

Overige ontmoetingscentra

Naast de bovengenoemde gemeenschapshuizen zijn er in Brunssum diverse voorzieningen waar ontmoeting plaatsvindt of plaats kan vinden. De meeste voorzieningen zijn niet in gemeentelijk eigendom. Hieronder volgt een opsomming van een aantal voorzieningen:

- Centrum voor Maatschappelijk Werk en Welzijnswerk (CMWW)
- Pools Gebouw
- Parochiehuis
- Zorgorganisaties, zoals Radar en Cicero
- Volkstuinen
- Voorzieningen vanuit woningbouwcorporaties, zoals Weller (Het Praethoes, wijksteunpunt Rozenrank, De Hoeskamer en Het Hammerhoes etc.)
- Kerken

In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van alle voorzieningen in de gemeente Brunssum.

4.4 Jeugdvoorzieningen

In de gemeente Brunssum zijn verschillende jeugdvoorzieningen. Onder jeugdvoorzieningen vallen de accommodaties van scoutingverenigingen, jeugdhonken en speeltuinen. Tabel 4.14 geeft inzicht in alle jeugdvoorzieningen in Brunssum.

Tabel 4.14 Overzicht accommodaties cluster jeugd

Accommodatie	Kwalificatie	Eigendom van
Speeltuin Buschkesberg	B	Gemeente
Speeltuingebouw Klaver 4	B	Gemeente
Speeltuin Schutterspark	/	Gemeente
Speeltuin Treebeek	B	Gemeente
Scouting Franciscus	C	Gemeente
Verkennergebouw St. Vincentius	C	Gemeente
Scouting St. Willibrordus	C	Gemeente
Scouting De Landgraaf	/	Stichting
Jongerencentrum Treebeek	C	Gemeente
Jeugdruimte in brede school Langeberg	/	Gemeente
Jeugdgebouw Northside	/	Gemeente

Scouting

In de gemeente Brunssum zijn drie scoutingverenigingen: Scouting Sint Franciscus, Scouting Sint Vincentius en Scouting Sint Willibrordus. De accommodatie van Scouting Franciscus is gelegen aan de Dorpstraat. Scouting Sint Vincentius gebruikt een gebouw aan het Bodemplein. De vereniging Sint Willibrordus heeft twee accommodaties in gebruik: aan de Spoorstraat en aan de Zonnestraat 8a (gedeeltelijk). Het betreft allemaal accommodaties in eigendom van de gemeente. Alleen Scouting De Landgraaf heeft een eigen accommodatie.

Speeltuinen

De gemeente kent vier speeltuinen: Klaver 4, Treebeek, Buschkesberg en Schutterspark. De speeltuinen zijn ruimtelijk verspreid over de wijken. De speeltuin Schutterspark is in particuliere exploitatie.

Daarnaast telt Brunssum ongeveer dertig openbare speelplaatsen. Deze speelplaatsen zijn onder meer te vinden op de volgende locaties: Akerstraat, Alexanderstraat/Tegelstraat, Het Ambacht, Churchillstraat, Eggeplein, Glück Auf, Gregoriuslaan, Heulenderstraat, Hopperrank, Iepenstraat, Kasteelstraat, Klingbemden, Florence Nightingalestraat, Hazekampstraat, Kleikoelen, Limburgiaplantsoen, Maanstraat, Markt Treebeek, Op gen Hoes, Promenade, Ridder Thibaldstraat, Ridder Vosstraat, De Ruyterstraat, Schuttestraat, Semmelweis, Spoorstraat, Touwslager, Tritbach, Veldstraat, Vijverpark, en Wenckebachstraat.

Openbare speelplaatsen functioneren op buurtniveau en zijn gericht op de leeftijdsgroep van 6 tot 12 jaar. Kenmerk van deze speelplaatsen is kleinschaligheid en sobere inrichting, waarin het aanbod van speelvoorzieningen niet moet concurreren met de speeltuinen. Uitgangspunt is een dekking op buurtniveau, met een maximale invloedssfeer van 300 meter. Brunssum hanteert een norm van één speelplek per 100 kinderen.

Ook zijn er een aantal trapvelden voor oudere jeugd. Zij zijn mobieler en verkeersbarrières spelen voor deze leeftijdsgroep een mindere rol. De trapvelden zijn goed verdeeld over de gemeente (hierbij is uitgegaan van een invloedssfeer van 500 meter). Hierbij moet worden opgemerkt dat het trapveld in Langeberg minder gunstig gelegen is met het oog op sociale veiligheid.

Jeugdhonken

Er zijn diverse zelfstandige jeugdhonken aanwezig (Northside en Treebeek; deze laatste zal vanwege de slechte onderhoudstoestand en leegstand medio 2019 gesloopt worden). Daarnaast zijn er in pandig ruimtes in bestaande accommodaties voor diverse activiteiten. Tot slot worden in de Microhal diverse sportactiviteiten voor de jeugd georganiseerd door CMWW.

4.5 Cultuur

De gemeente Brunssum heeft één accommodatie in de cluster kunst en cultuur. Dit is De Brikke Oave. De Brikke Oave is gebouwd in 1975 en in 2015 herbouwd. Deze herbouw maakte onderdeel uit van een totaal concept waarin het Lindeplein, Vijverpark en Openluchttheater elkaar op het gebied van culturele activiteiten en evenementen gaan versterken. De accommodatie is in eigendom van de gemeente en wordt geëxploiteerd door Brikke Oave BV.

De Brikke Oave neemt een belangrijke plaats in als de “woonkamer van Brunssum”. Daarmee wordt het bovenwijkse karakter van de accommodatie getypeerd. Ook biedt het gebouw ruimte voor tentoonstellingen en bijeenkomsten van diverse groepen.

De Brikke Oave heeft een grand café, een grote burgerzaal, een buitenterras en drie vergaderzalen. De grote burgerzaal heeft ruimte voor 450 zitplaatsen of 970 staanplaatsen. De zaal dient primair voor diverse officiële gelegenheden van en voor de gemeente en kan gebruikt worden als expositieruimte. De vergaderzalen kunnen apart of gekoppeld gebruikt worden.

Naast De Brikke Oave beschikt de gemeente Brunssum over een Muziekschool en het Openluchttheater. Beide voorzieningen zijn in eigendom van de gemeente. De Muziekschool wordt gehuurd door de Stichting SMK. Er zijn meerdere leslokaaltjes voor individueel muziekonderwijs, een geluidgeïsoleerde ruimte en een dansvloer ten behoeve van dans- en balletlessen. Ook kunnen er voor beperkt publiek opvoeringen worden verzorgd.

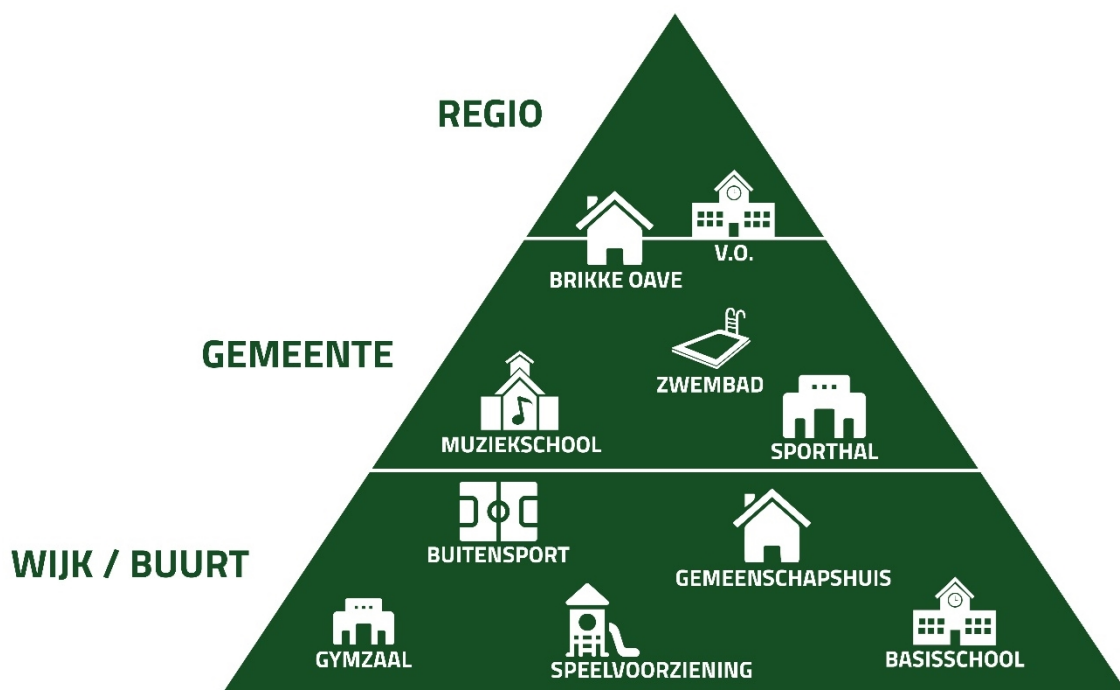
5. Aanbod per wijk

De basisvoorzieningen in de wijk moeten voor alle doelgroepen op loopafstand bereikbaar zijn. Het basisvoorzieningenniveau bestaat uit de volgende functies:

1. Ontmoetingsfunctie: gemeenschapshuizen, speelvoorzieningen
2. Onderwijsfunctie: basisscholen en brede scholen
3. Sport- en welzijnsfunctie: buitensportaccommodaties, gymzalen en speelvoorzieningen

Naast het accent op de wijkvoorzieningen zijn er ook bovenwijkse voorzieningen die een functie hebben voor alle Brunssumse inwoners en daarom op gemeentelijk niveau worden aangeboden. Het gaat hierbij om de volgende voorzieningen:

- Sporthallen
- Overdekt zwembad de Bronspot
- Muziekschool
- Brikke Oave

In de onderstaande tabel worden de hierboven genoemde voorzieningen per wijk weergegeven.

Accommodatie	Noord	Centrum	West	Oost	Zuid
Voortgezet Onderwijs	0	1	0	0	0
Brikke Oave	0	0	0	0	0
Muziekschool	1	0	0	0	0
Zwembad	0	0	0	0	0
Sporthal	1	1	1	0	0
Gymzaal	0	2	1	1	1
Buitensport	1	0	2	3	2
Gemeenschapshuis	1	1	1	0	1
Basisschool / Brede school	1	2	3	2	1
Speelvoorziening	1	1	1	1	0
Scouting/Jeugdvoorziening	0	1	1	0	2
<i>Totaal</i>	<i>6</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>7</i>	<i>7</i>

Naast de hierboven genoemde voorzieningen beschikken de wijken over diverse ontmoetingsfuncties, zoals openbare speelplaatsen, volkstuinen, wijksteunpunten etc. Daarnaast beschikken een aantal wijken nog over specifieke (gemeentelijke) voorzieningen, zoals:

- Brunssum Noord: Poolse Huis
- Brunssum Centrum: Openluchttheater, bibliotheek, CMWW
- Brunssum Zuid: Parochiehuis

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat over het algemeen alle wijkvoorzieningen in iedere wijk aanwezig zijn. Per wijk valt het volgende op:

- De wijk Brunssum Noord heeft geen gymzaal, maar de Microhal (sportzaal) voldoet aan de behoefte in deze wijk.
- In Brunssum Centrum is geen buitensportaccommodatie aanwezig. De reden hiervoor is dat de buitensportaccommodaties aan de rand van de bebouwde kom zijn gelegen.
- In Brunssum West zijn alle type wijkvoorzieningen aanwezig.
- Brunssum Oost beschikt niet over een gemeenschapshuis. Deze wijk beschikt echter over een brede maatschappelijke voorziening, het Hammerhoes en andere ontmoetingsgelegenheden.
- Brunssum Zuid heeft geen beschikking over een speelvoorziening, zoals in de andere wijken wel aanwezig zijn. Iedere wijk telt echter een aantal openbare speelplaatsen.

Relatief gezien beschikken de wijken Brunssum Centrum en Brunssum West over de meeste voorzieningen. De wijken Oost en Zuid hebben een echte 'woonfunctie' en beschikken relatief gezien over weinig voorzieningen. Dit is terug te zien in de tevredenheid over de voorzieningen in deze wijken. In de wijk Brunssum Noord valt op dat een groot deel van de voorzieningen zijn gecentraliseerd.

6. Aanbod per cluster

Sportvoorzieningen

Sporthal Microhal	Binnensport
Sporthal Rumpen	Binnensport
Gymzaal Planeetstraat	Binnensport
Voetbalcomplex Houserveld	Buitensport
Voetbalcomplex In de Struiken	Buitensport
Voetbalcomplex Klingelsberg	Buitensport
Sportcomplex Peerdendries (SV Brunssum, MED, Handboog)	Buitensport
Tennispark LTCP	Buitensport
Tennispark ATIVU	Buitensport
Zwembad De Bronspot	Overdekt zwembad

Gemeenschapshuizen

Stichting Klaver 4
Gemeenschapshuis Concordia
De Burcht
Trefcentrum Treebeek

Jeugdvoorzieningen

Jeugdgebouw Northside	Jeugd
Jongerencentrum Treebeek	Jeugd
Scouting Franciscus	Scouting
Scouting St. Willibrordus	Scouting
Verkennersgebouw St. Vincentius	Scouting
Scouting De Landgraaf	Scouting
Speeltuingebouw Klaver 4	Speeltuin
Speeltuin Buschkesberg	Speeltuin
Speeltuin Treebeek	Speeltuin
Speeltuin Schutterspark	Speeltuin

Onderwijsvoorzieningen

BMV Bronsheim	Basisonderwijs
Brede School Langeberg	Basisonderwijs
Brede School Centrum	Basisonderwijs
Brede School Treebeek	Basisonderwijs
Basisschool De Caleidoscoop	Basisonderwijs
Basisschool Titus Brandsma	Basisonderwijs
Basisschool De Vlindertuin	Basisonderwijs
Gereformeerde Basisschool Benjamin	Basisonderwijs
SBO De Boemerang	Basisonderwijs
Rombouts College	Voortgezet Onderwijs

Cultuurvoorzieningen

Brikke Oave	Cultuur
Bibliotheek Brunssum	Cultuur

Muziekschool
Openluchttheater

Cultuur
Cultuur

Kerken

H. Geestkerk
Fatimakerk
St. Barbarakerk
Pelgrimskerk
St. Gregoriuskerk
Baptistenkerk
Clemenskerk
Rozenkranskerk
Heilige familiekerk
Sint Jozefkerk

Overige voorzieningen

Centrum voor Maatschappelijk Werk en Welzijnswerk (CMWW)
Pools gebouw
Wollewei
Voormalig Basisschool Rumpenerhof
Wijksteunpunt Upstairs
Wijksteunpunt Distelenveld
Het Praethoes
Wijksteunpunt Rozenrank
Ontmoetingsruimte De Baenje
De Hoeskamer
Ontmoetingsruimte Tichelwei
Het Hammerhoes
Activiteitscentrum Brunssum (SGL)
Centrum Adhouna
Tuinencomplex Droomgaard (volkstuinten)
Emma Staete
Rozenkranskerk
Chalet
Leger des Heils
In den Lemmender (volkstuinten)
Zorgplein
Oosterhufkes (volkstuinten)
Parochiehuus
Heikop
Golfhotel

7. Checklist beslispunten

Kwaliteit en kwantiteit

Bij vraagstuk over bestaande/nieuwe accommodatie

- Is de accommodatie een basisvoorziening?
- Is er een alternatieve accommodatie beschikbaar?
- Voldoet de accommodatie aan de wensen en behoeften?
- Voorziet de accommodatie in een brede maatschappelijke behoefte?
- Wordt het gebruik hoofdzakelijk gekenmerkt door maatschappelijke activiteiten?
- Is een duurzame exploitatie gewaarborgd?
- Beschikt de accommodatie over een redelijk kwaliteitsniveau (A/B)?

Mono- en multifunctionaliteit

Bij vraagstuk over multifunctioneel gebruik van accommodatie

- Is de accommodatie multifunctioneel bruikbaar?
- Is optimalisatie van het gebruik wenselijk/noodzakelijk?
- Geven de gebruikersovereenkomsten ruimte tot meer gezamenlijk gebruik?
- Zijn er latente behoeften?
- Wat kan er gezamenlijk opgepakt worden?
- Wat levert multifunctioneel gebruik op in deze situatie?

Vasthouden en loslaten

Bij vraagstuk over zelfwerkzaamheid/participatie van inwoners/verenigingen

- Kan en wil de gemeente eigenaar van de accommodatie zijn?
- Wil de gemeente de regie behouden?
- Willen gebruikers meer regie en verantwoordelijkheid?
- Heeft de accommodatie meerdere gebruikers?
- Hoe kan meer verantwoordelijkheid gestimuleerd worden?
- Hoe is de betrokkenheid van vrijwilligers?